

ADATOK.

UTASÍTÁS A RÓNASZÉKI SÓKAMARA-ISPÁN RÉSZÉRE 1591-BŐL.

Instructio egregio Andreae literato Zigetj, praefecto camere salis Rhonensis in Maramaros, iuxta quam se in officio sibi commisso gerere debeat. Data 26. die mensis Novembris. Iuxta vetus calendarium anno 1591.

Meggondolván és tekintvén mi az mi jámbor szolgálknak, *Szigeti András* deáknak hívségit, jámborságát és gondviselését, bízzuk reája az mi maramarusi sócamoránknak gondja viselését ilyen instructióval.

Először, a sóvágatásra szorgalmatos gondja legyen és mennél több sót vágathat azon legyen az három városbéli sóvágókkal, hogy a só fogyatkozása miá, minékünk kárunk ne következze; és a sóvágástól úgy fizessen, az mint az régi szokás és rendtartás volt, tudniillik minden 112 sótul 20 pénzt; az aknákat peneg békerítve tartsa mind és kedig erős kerítissel és két kapunál többet ne hagyjon rajta.

Minden sóvágó, valamely nap sót vág, az régi szokás szerint mindennap az kovácsnak 4—4 sót ad munkájáirt, melyet az camora-ispán az kovácstól béváltson ötivel egy pinzen; mikor kedig afféle sónak a száma ötvenig telik, arra egy sót tartozik az kovács vetni, melyet *rójának* (roya) hinak; ha százra telik, két sót.

Azonképen minden sóvágó az fürdősnek mindennap tartozik megadni az régi szokás szerint az 2—2 sót az mely nap vág; melynek béváltásának azon módja vagyon, mint az kovácsoknak.

Ismég mindennap, az mely nap sóvágók sót vágnak, tartozik minden sóvágó 2 sót vágni, melyet *Isten savának* hinak; ezeket is az kamoraispán béváltsa azon móddal, mint a kovácstól, csakhogy ezeknek félsava nincsen.

Minden sóvágó minden szombaton 2—2 sót ad az gazdaságért, mely sónak mindenikét másfél pénzen váltsa bé régi szokás szerint az gazdától.

Volt ilyen szokás is ennek előtte, mely nem régen költ volt, hogy

minen sóvágó minden szombaton 1—1 nagy sót hozott fel az aknából, mely 3 vagy 4 söt megtött volna és ő maga adta el, akinek akarta; mely az mi jövedelmünknek igen káros volt. Akarjuk azért, parancsoljuk is, hogy az a szokás letitessék mindenestől fogva: hanem minden sóvágó minden szombaton 2 szám söt vágjon magának és felhozza az aknából, melyeknek mindenikét az kamoraispán ugyanott az akna felett 2—2 pénzen váltsa bé tülök.

Az *posztó-só*¹⁾ bevételében is ilyen szokás volt, hogy minden sóvágónak esztendőben adtanak az posztóirt 100 söt, melyet ők úgy vág-tanak, az mint akartak, ő magok adták el. Ennek utána azért nem akarjuk, hogy ez szertartás legyen, hanem minden sóvágónak az posztóirt 3 forintot adjanak, jóllehet az erdélyi aknákon csak 2 forintot adnak.

Az két *sóvágó-bíró*nak régi szokás szerint az 1000 söt az kamoraispán minden esztendőben az *szám-sóbul* megadjon, melyeket ő magok ne adhassanak el, hanem béváltsa tülök.

Az *tömény-sóra*²⁾ fizetést is, azaz minden tízezer sóbul 11 söt adni megengedtük, melyet ő magok ne adhassanak el; mindazáltal, ha a kamoraispán oly módot találhat benne, hogy haszunukkal váltsa bé tülök, azt is.

Az *bíró-áldomás-söt* is minden Mindszent napjára 66 söt adván, megengedtük, melyet ő magok eladhassanak, de ha lehet azokat is béváltsa tülök jó módjával.

Az négy innepre mindenikre az négy magyarországi fél hordó bort, avagy két erdélyi hordó bort az sóvágóknak megadja régi szokás szerint.

Az vágó-ökröket is minden innepre, az négy forintot is és az kenyírt két forintot az camoraispán megadja az sóvágóknak.

Az nyolcz *sóbéhordóknak* minden esztendőben 100—100 sójok járt, melyet ő magok adtanak el, de az camoraispán ezután azokat béváltsa tülök, mert nem jó két kamorának lenni.

Az sóbéhordástól való fizetést is, minden 100 sötől másfél pénzt adván, helyén hagytuk.

A sóeladásban peneg ilyen módja legyen, hogy az camorán minden 100 söt 3 forinton adjon el, föl-söt ötöt adjon reája, de ebben úgy cselekedjék, hogy sem atyafiúságot, sem barátságot,

1) A sóvágók ruházatára.

2) Ez az árpádkori oklevelekben oly gyakran előforduló *tíminus*, azaz 10,000 kősó. Eredetére török szó, ebből ered a mi *töménytelen* szavunk is.

ne nízzen és senkinek az sónak az javát ki ne válogassa, hanem mindennek egyaránt adjon.

Az *milliének*¹⁾ és *darabnak* eladásában ugyanazon rendtartás legyen mint ennek előtte: Egy lótereh milliét 14 pinzen, egy lútereh darabot 20 pinzen adjon.

Az mikor az camorához való jobbágyok szolgálatra mennek az aknához, ételek legyen mint ennek előtte; az bírónak peneg minden bémenetelire két czipója járjon mint ezelőtt.

A mikor a sóvágó bírák *lajtorjákat* csinálnak, kötöznek, *lajtorja-fogakat* ütnek ki, *sóvirágot* levernek és egyéb szükséges dolgokat megcsinálnak, azoknak az elrendelt fizetés szerint megfizessen, de az fele fizetésről az sóvágó bírától testimoniumot vegyen, melyet számadásakoron előhozzon.

A huszti vicáriusnak az régi szokás szerint esztendőben az 2000 söt megadja, de ő maga hordassa el, ne az mi jobbágyunkkal.

A szigeti predicátornak az mely söt az sóvágók adnak, azt ő maga hordassa el mint ezelőtt.

A nemes népeknek, kik az utakat csinálják, házok szükségire milliét és darabot adjon az régi szokott mód szerint.

Az alsó-bányaiak nemes népek jobbágyi, kik az Lenapataka ritit megkaszálják, azoknak ha három nap kaszálnak is, többet ne adjon, hanem mindeniknek csak egy lútereh milliét.

Ha mikor az városokról az aknán művesek lesznek, sendelyeznek, gépelt csinálnak, az mi egyéb naponként való aprólik szükség megcsinálják, azoknak megfizessen az régi mód és szokás szerint.

Az akna körül való szénégetésére 25 forintot rendeltünk egy esztendőre, ha kedig kevesebbel megíri, az az ő industriája.

Az mi restantia-só arra kivől vagyon, annak beszédésére nem szükség külön fizetett embert az camoraispánnak tartani, mert minékünk az várban elég szolgánk és fizetett népünk vagyon Husztban; találja meg az mi capitánunkat felöle és azokban igaz annyit bocsáthat az restantia-beszédésre, az mennyi szükség.

Az *só-hajóknak* idején való megcsináltatására, elkészítésére, alábocsátására szorgalmatos gondja legyen és azon igyekezzék, hogy azoknak alábocsátása mennél hasznosabb és kevesebb költséggel lehessen.

Minden dolgokban kedig, az melyek az mi házunkat és szükségünket nízik, melyekre ő elég nem volna, az mi huszti capitánunkat, az vitélő *Kornis Gáspárt* megtalálja és ő tüle értsen azokból; viszontag

¹⁾ Millye = sötörmelék.

az mi megnevezett capitánunk is azokba, melyek az mi házunkat és javunkat nizik, mind(en) segítséggel legyen az camo(r)aispánnak.

Hogyha peneg oly szükséges dolog írkeznék és törtinnék az mi várunkhoz, úgymint építések, avagy egyéb szükséges dolgoknak megszerzése és vétele, melyeknek megszerzésének az mi camoránk hasznából és jövedelméből kellene meglenni és azokról az mi capitánunk cédulája által megtalálja, tehát az kamoraispán számadásakoron előhozzon; de az capitán cédulái olyak legyenek, melyeken ő maga keze írása legyen; ha peneg az capitán kívánsága felettébb valónak tet(sz)enék neki, minket requiráljon felöle és értisü(n)kre adja; kibül mi tölünk tanúsága lészen.

Az mely darab sókat *számban* adna, hogy az eladáskor törtenek el, azoknak eladásáról kilömb számot tartson és azon igyekezzék, hogy nem sokkal kevesebb áron adja el, mintha *egész* sók volnának.

Sem élést és semmit egyebet darabon és millién ne vegyen, hanem kész pinzen és regestumba béírja, számot adjon rúla.

Senkinek az elrendelt fizetésen kivül semmit ne fizessen, mert számba nem vesszük tüle.

Az *számos* és *lapátos*, azt akarjuk, hogy minékünk hitesek legyenek. Lészen ez tisztnek gondja viselésére esztendétig 200 forintja:

Az számosznak 24 forintja.

Az lapátosnak 12 forint.

Kulcsárnak, ki sáfár is 12 forint.

Egy sütő-asszonynak 6 forint.

Egy szakácsnak 10 forint.

Egy béresnek ruházatjával 12 forint.

Ezeken kivül több személyekre való fizetés ott az aknán ne legyen.

Ömagának ötödmagával és ez megírt személyekkel az nigy *gépelyessel* is asztalára lészen esztendeig 220 véka buzája, azzal az minémő vékával ott az aknán élnek.

4 erdélyi hordó bora.

16 véka köles kásának.

Szalonna 10, avagy 10 disznó.

Ürü 40; sajt 12.

Vaj 16 itcze.

Az élés felöl peneg minket idején megtaláljon, hogy az dézsmákból subveniálhassunk neki.

Lenese, borsó 6 véka.

Papirusra 2 forint.

Füszerszámra 20 és egyéb aprólik-vételre 50 forint. Az őmaga lovaira 75 véka zab; az kenyérhordó és gépelyes lovakra való zabköltsést az ő industriájára bíztuk.

Esztenedeje eltelvén, tartozzék minékünk számot adni.

Datum Albae Juliae, die et anno suprascriptis.

Eredetije az Orsz. Levéltár kincstári osztályában Istruct. fasc. 6. n° 170. alatt.
